

artisten waren. Sommige waanden zich meer op de hoogte van toneel dan hun professor en onmondig saboteerden de klas. Ik stond steeds in dienst van het volk in verschillende kringen, waar ik belangloos mijn medewerking verleende als declamator of toneelspeler. Ook in "Exelsior" kende wij moeilijkheden na vele kunstavonden op touw te hebben gezet, deze toneelkring, de Volkskinderen en de zangkring "l'Echo des Proletaires" zijn, na dikwijls heringericht, in de latere jaren, totaal verdwenen. De vrouwenzangkring "De Dageraad", de mannelijke turnkring "De Proletaar" en vrouwenafdeling "Leven en zon" bleven steeds ijverig werken in de vorm van cabaretfesten, dewelke Zang en Toneelkunst verdrongen.

De kleine kunst, met zijn confereniers, hun bombast van inhoud op kultureelgebied, het lawaaiig muziek van jaz en lelijke gezichtentrekkende zangers, hadden als teken van den tijd en menselijk verval, hun intrede gedaan. De burgerjeugd meestal politiek ongeschoold, stelde zich aan indie periode van uitbreiding van facisme als echte gewetenlozen. Als apen zwierden zij hun meisje over de dansvloer wanneer zij feestelijkheden bijwoonden en dachten zich also een hele piet. De politiekgeschoolde arbeidersjeugd, met de jonge socialisten van die tijd, dachten er anders over en stelden zich teweer tegen het opkomend gevaar. De eerste verzetgroep van het arbeidersverweer, de Liga, stond paraat tegen de inwording zijnde mensenjacht der nazi's, ontstaan door verwarring en verraad der Centruumpartij in het verslagen Duitsland onder de rechtse burgerij, die also Hitler aan het bewind brachten en in ons land naapers vonden, in Vlaanderen het V.N.V., in Wallonie "Rex", het werd een strijd tegenover, onder alle vormen opdagende kleine facistischgeschoolde partijen, die hun adepten ronselden bij de misnoegden van rechts, enkele anderen liepen er ook in verloren. 1933- Een vijftiendaagse reis door Duitsland en Oostenrijk met de Vlaamse Toeristenbond, ingericht door leden van een burgers-toneelkring, zou mij nog meer bewijzen leveren van de bij de nazi's indienstzijnden. Wij waren met ongeveer 900 vlaamse toeristen van verschillende steden, verdeeld over 30 autocars, waarvoor ieder een gids, onze car stond onder G.M., die ik in Coblenz betrapte met onder de revers van zijn vest een speld met zwart hakenkruis op witte fond. Verder in de steden waar wij afstapten, gedroegen sommige vlaamse toeristen(vooral vrouwen) zich als histerische bezetenen, en deden inkopen van souvenirs, hakenkruisvlaggetjes, S.S.soldatenpoppen, enz....In Munchen was het bezoek van Hitler, de stad was vol Hitlerjeugdgroepen, meisjes en jongens, bruinhemden, S.S.mannen, en in burgergekled^{de}spionnen. Aan het groot bierhuis "Lowenbrauw" stond ik buiten op op Fr.D., K.D., en L. Gr., te wachten, drie jonge heren kwamen op mij toe, en vroegen van waar ik was, en welke medailles aan mijn ketting hingen. Ik antwoorde "buitenlander, belg, snijderleermaker en toneelspeler, het was de medaille van de Centrale der Kleding en deze van toneelspeler dat aan mijn ketting hingen. Zij beweerden vervolgde